

1. Ainevaldkond „Mulgikultuur ja keel“

Valikaine „Mulgi kultuur ja keel“ õppimine aitab õpilastel teadvustada mulgi kultuuri järjepidevust ning märgata ja kogeda pärimuskultuuri erinevaid ilminguid tänapäeval. Oluline osa on õppida tundma kodukandi ainelist ja vaimset kultuuripärandit, teada kodukandi murdekeelt, rahvariideid, kombeid. Pärimuse abil õpitakse mõistma, kui olulised on traditsioonid nii üksikisiku kui riigi ja rahva elus.

Ainekava toob välja neli olulisemat teemavaldkonda, mida I kooliastme tundides käsitleda:

1. Mina ja Mulgimaa.
2. Folkloor.
3. Mulgi murre.
4. Aineiline kultuur.

Need valdkonnad on omavahel tihedalt seotud ning moodutavad ühtse terviku. I kooliastmele mõeldud ”Mulgi Märdi tüüvihk” katab kõik need teemad.

I kooliastme lõpetajale esitab ainekava järgmised nõudmised:

- 1) Teab Mulgimaa asukohta ja selle kihelkondi.
- 2) Teab oma päritolu ja seotust Mulgimaaga.
- 3) Teab mõnda rahvakalendri tähtpäeva ja kohalikku kombestikku.
- 4) Teab mõnda mulgi rahvajuttu, -laulu või -mängu ja oskab seda teistele edasi anda.
- 5) Teab oma kodukoha kultuuriloolisi paiku ja oskab märgata muutusi.
- 6) Teab ja oskab lahti mõtestada olulisemaid Mulgimaaga seonduvaid ainelise kultuuri mõisteid ja märksõnu.
- 7) Tunneb lihtsamaid rahvapille (pärmupill, torupill, kannel, pajupill, sarvepill).
- 8) Teab oma kodukoha tähtsamaid kultuuriloolisi isikuid.
- 9) Loeb ja saab aru mulgikeelsest tekstist.
- 10) Oskab teha lühikese pere tutvustuse mulgi keeles.

Kui õpilane saab kõigi ülal loetletud ülesannetega hakkama, on tal olemas hea baas, et mulgi kultuuri ja keelega edasi minna ning mõnda teemat ka süvendatult vaadelda.

Ainekava 1.klass

Aine põhjendus

Valikaine „Mulgi kultuur ja keel“ õppimine aitab lapsel teadvustada mulgi kultuuri järjepidevust ning märgata ja kogeda pärimuskultuuri erinevaid ilminguid tänapäeval. Oma pere, suguvõsa ja kodukandi ajaloost lähtuvad teadmised suurendavad vastutustunnet oma lähedaste ja kodupaiga ees. Oluline on õppida tundma kodukandi ainelist ja vaimset kultuuripärandit. Mulgi kultuuri ja keelt käsitletakse kui tervikut, kus peatähelepanu on lapsel endal, et aidata kaasa rahvuslike põhiväärtuste säilimisele. Põhiteemade käsitlemisel liigutakse tänapäevast minevikku ja lapse lähemast ümbrusest kaugemale.

Õppeeesmärgid

1. Laps tutvub Mulgimaa kultuuriloolise omapäraga.
2. Laps tutvub mulgi rahvatraditsioonide, rahvarõivaste ja muu ainelise kultuuriga.
3. Laps tutvub mulgi keelega.

Õppesisu:

- Mina ja Mulgimaa
- Mina ja minu pere.
- Vanavanemad.
- Kodu.

- Küla.
- Vald.
- Mulgimaa.
- Eestimaa.
- Kodukoha tähtsamad vaatamisväärsused.
- Rahvakalendri tähtpäevad ja kombed minu peres.
- Folkloor Esivanemate lood: laulud, luule, muistendid, vanasõnad, mõistatused. Koduümbrusega seotud muistendid, jutud ja laulud.
- Folkloorne tants ja mäng.
- Rahvapillid (parmupill, torupill, kannel, pajupill, sarvepill), folkloorne pillilugu. Mulgi murdekeel Mulgi keele kuulamine luuletustes, lugudes, legendides ja muinasjuttudes.
- Murdekeele aktiivne kasutamine lauludes ja mängudes.

Aineline kultuur

Mulgi rahvarõivad (kuub, kaabu, seelik, hame, vöö, puusapõll, pearätt, tanu jne). Mustrite kasutamine käelises tegevuses. Materjalid (linane, villane, käsitsi kootud kangas, vilt, nahk, paelad-nöörid).

Talu eluolu, minevik ja tänapäev (ehitised, tööriistad, transpordivahendid, loomad, vanad mänguasjad jms).

Õppeaasta lõpuks 1.klassi õpilane

- 1) Teab, et elab Mulgimaal.
- 2) On tutvunud kohaliku kultuuriloolise omapäraga.
- 3) On tutvunud kodukandi rahvatraditsioonidega (rahvakalendri tähtpäevad jne).
- 4) Teab mõnda mulgikeelset sõna ja selle tähendust.
- 5) Teab ja oskab mõnda mulgi murdekeelset rahvalaulu ja -mängu ning folkloorset tantsu või pillilugu.
- 6) On tutvunud mulgi rahvarõivaste ja muu ainelise kultuuriga.

Õppekirjandus (õpetajale)

Mulgi keelen ja meelen

Ennemuistsel Mulgimaal

Loomislugu Mulgimaalt

Karksi rahvalaulud

Mulgimaa rahvakalender

Plaadid: Anu Taul, Lembit Eelmäe

Õppematerjal – Mulgimaa pusle „sõnadoomino

Õpikeskkonna lühiiseloostus

Pärimuskultuuri õppimisel võib kaasata erinevaid vaimse ja ainelise pärimuskultuuri kandjaid ja asjatundjaid (nt rahvamuusik, kohalik koduloo-uuriija, hea jutuvestja või rahvalaulik, käsitöötægija) ja õppida koos nendega ning oma kogemuste abiga. Võimalik on korraldada tegevusi ka väljaspool kooli ruume: muuseumitunnid kohalikus koduloomuuseumis või õpikäigud koduümbrusse. Mitmesugused töövormid ja praktilised tegevused (nt käsitöö tegemine, oma laulu loomine kohalikus keeles või kohalikul rahvaviisil) muudavad õppetöö huvitavamaks, pakuvad võimalusi isetegemiseks ja tehtu teistega jagamiseks. Pärimuskultuuripõhise tegevuse kogemus pakub häid võimalusi ühistegevusteks.

Ainekava 5.klassile

Aine põhjendus

Valikaine „Mulgi kultuur ja keel“ õppimine 5.klassis aitab õpilasel teadvustada mulgi kultuuri järjepidevust ning märgata ja kogeda pärimuskultuuri erinevaid ilminguid tänapäeval. Oma pere, suguvõsa ja kodukandi ajaloost lähtuvad teadmised suurendavad vastutustunnet oma lähedaste ja kodupaiga suhtes. Oluline on õppida tundma kodukandi ainelist ja vaimset kultuuripärandit. Pärimuse tundmaõppimise abil õpib ta mõistma, kui olulised on traditsioonid nii üksikisiku kui riigi ja rahva elus. Mulgi kultuuri ja keelt käsitletakse kui tervikut, kus peatähelepanu on õpilasel endal, et aidata kaasa rahvuslike põhiväärtuste säilimisele. Põhiteemade käsitlemisel liigutakse tänapäevast minevikku ja õpilase lähemast ümbrusest kaugemale. Oluline on arendada noorema põlvkonna oskust kohalikku keelt kuulata, kõnelda ja lugeda.

Õppeeesmärgid

- Õpilane määratleb ennast kohaliku kultuurikeskkonna ühe liikme ja põlvkondliku ning perekondliku kultuurilise järjepidevuse kandjana;
- Õpilane tutvub Mulgimaa kultuuriloolise omapäraga;
- Õpilane tutvub mulgi rahvatraditsioonide, rahvarõivaste ja muu ainelise kultuuriga;
- Õpilane tutvub mulgi keele, algsõnavara ja lihtsama mulgikeelse kõnega.

Õppesisu:

- Mina ja Mulgimaa
- Mina ja minu pere. Vanavanemad.
- Kodu. Küla. Vald. Kihelkond. Mulgimaa. Eestimaa.
- Kodukoha tähtsamad vaatamisväärsused.
- Piirkonna kultuuriloolised isikud.
- Rahvakalendri tähtpäevad ja kombid minu peres.
- Folkloor
- Esivanemate lood: laulud, luule, muistendid, vanasõnad, mõistatused. Koduümbrusega seotud muistendid, jutud ja laulud. Folkloorne tants ja mäng. Rahvapillid (parmupill, torupill, kannel, pajupill, sarvepill), folkloorne pillilugu. Mulgi murre Mulgi keele kuulamine, jutustamine ja lugemine. Algsõnavara omandamine läbi laulu, mängu ja õpetaja kõne. Ainline kultuur Mulgi rahvarõivad (kuub, kaabu, seelik, hame, vöö, puusapõll, pearätt, tanu jne). Mustrite kasutamine käelises tegevuses. Materjalid (linane, villane, käsitsi kootud kangas, vilt, nahk, paelad-nöörid). Talu elu-olu, minevik ja tänapäev (ehitised, tööriistad, transpordivahendid, loomad, vanad mänguasjad jms).

5.klassi lõpetaja

- 1) Teab Mulgimaa asukohta ja selle kihelkondi Eestimaal.
- 2) Teab oma päritolu ja seotust Mulgimaaga.
- 3) Teab mõnda rahvakalendri tähtpäeva ja nende kohalikku kombestikku
- 4) Teab mõnda mulgi rahvajuttu, -laulu või -mängu ja oskab seda teistelegi edasi anda.
- 5) Teab oma kodukoha kultuuriloolisi paiku ja oskab märgata muutusi.
- 6) Teab ja oskab lahti mõtestada olulisemaid Mulgimaaga seonduvaid ainelise kultuuri mõisteid ja märksõnu.
- 7) Tunneb lihtsamaid rahvapille (parmupill, torupill, kannel, pajupill, sarvepill).
- 8) Teab oma kodukoha tähtsamaid kultuuriloolisi isikuid.
- 9) Loeb ja saab aru mulgikeelsest tekstist.
- 10) Oskab teha lühikese pere tutvustuse mulgi keeles.

Õppekirjandus (õpetajale)

Mulgi keelen ja meelen
 Ennemuistitsel Mulgimaal
 Loomislugu Mulgimaalt
 Karksi rahvalaulud

Mulgimaa rahvakalender
Plaadid: Anu Taul, Lembit Eelmäe
Õppematerjal - Mulgimaa pusle

Hindamine:

Hinnatakse kord poolaastas. Hinde saamiseks peab õpilane tegema praktilise ülesande või õpilaste ühistöö (nt ühiselt tähistatud tähtpäev, näituse korraldamine või ise koostatud perepärimuse kogumik jms), kodu-uurimuslik töö jms.

Õpikeskkonna lühiiseloostus

Pärimuskultuuri õppimisel põhikoolis võib kaasata erinevaid vaimse ja ainelise pärimuskultuuri kandjaid ja asjatundjad (nt rahvamuusik, kohalik koduloo-uurija, hea jutuvestja või rahvalaulik, käsitöötaja) ja õppida koos nende ning oma kogemuste abiga. Võimalik on korraldada õppetööd ka väljaspool kooliruumi: muuseumitunnid kohalikus koduloomuuseumis või õpikäigud koduümbruses.